

Oplossingsgericht Werken ter verbetering van de alledaagse praktijk

“OSG Locatie Het Genseler”

26 september 2007

Jos Kienhuis

Wat komt er aan bod?

Inleiding: opleiden nieuwe professional - HBO Raad

1. Oplossingsgericht Werken

2. Leerlingen een stem geven

3. Samenwerkend onderzoeken

4. Onderzoeksresultaten

5. Discussie

Opleiden nieuwe professional

1. Binnen moderne bedrijfsprocessen wordt continu geleerd en geïnnoveerd.
2. De routines waarmee professionals werken, blijven de belangrijke dragers van onze economie. Deze routines zijn niet star maar adaptief.
3. Duurzame verandering van die routines, is het wezen van innovatie.
4. Om te “overleven” moeten organisaties leren en produceren combineren.
5. De nieuwe professionaliteit kenmerkt zich door een sterke onderzoekende vernieuwingsgerichtheid.

Nieuwe Professional

Petra Ponte (2003):

Interactieve praktijkontwikkeling vraagt van professionals:

- ✓ **Doelbewust en zelfverantwoordelijk handelen**
- ✓ **Conceptueel denken**
- ✓ **Onderzoek in de eigen praktijk**

OB-Team OSG't Genseler

VISIE OSG 'T GENSELER

- **Competentiegericht Onderwijs**
- **OW en AO effectiviteit verbinden**
- **Veronderstellingen OW inzetten**
- **'Pupil's Voice' uitbouwen ...**
- **Leerkrachtcompetenties zijn o.a.**
  - *sterke omgangsvaardigheden*
  - *sluit aan bij waar de leerling is*
  - *goed oog voor samenwerken m.b.t.*
    - * *arbeidstoeleiding*
    - * *goed burgerschap*
    - * *vrijtijdsbesteding*

1. Oplossingsgericht Werken

Uitgangspunten

- ♪ Leerlingen zijn expert van eigen kwesties en van hun eigen leven
- ♪ Gerichtheid op analyse van oplossingen
- ♪ LI. hebben overvloed aan krachtbronnen ...
- ♪ Elk probleem kent uitzonderingen...
- ♪ Problemen kun je herkaderen ...
- ♪ Als iets werkt doe er dan meer van...
- ♪ Verandering is onvermijdelijk ...
- ♪ Toekomstgeoriënteerdheid ...wat is er anders als de oplossing zich aandient...?

Problem Talk

Probleem formulering
Analyse van oorzaken
Verwijtende uitleg
Verdedigende houding

- *Slecht humeur*
- *Geen samenwerking*
- *Geen ideeën*

Geen progressie

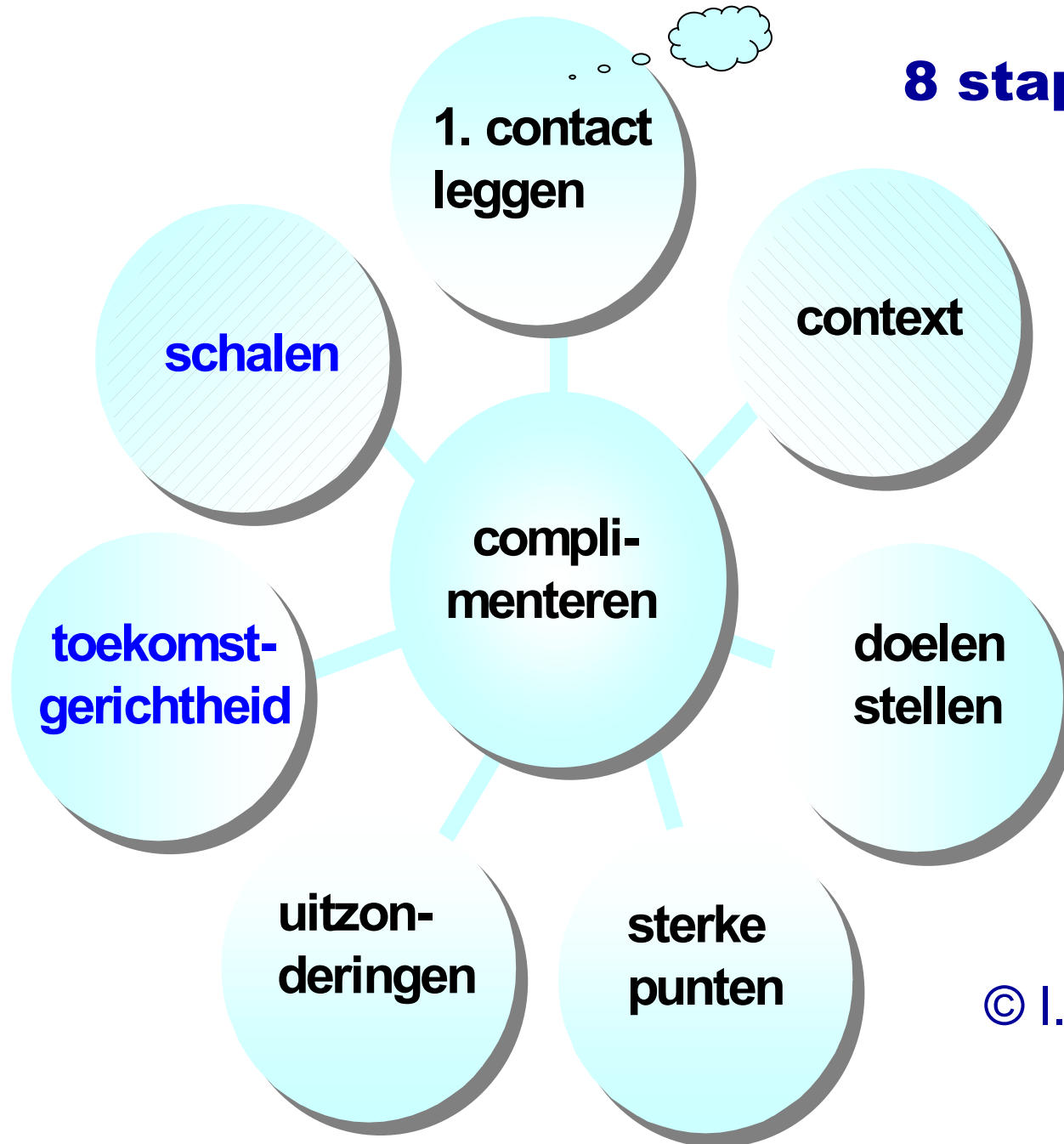
Solution Talk

Doel formulering
Focus op vooruitgang
Uitzonderingen bevragen
empowerment

- *Goed humeur*
- *Samenwerking*
- *Veel ideeën*

Progressie

Instrument
8 stappen-dans
Instrument

Tell me and I forget

show me and I remember

involve me and I understand

experiment

2. Leerlingen een 'stem' geven

aandachtspunten 'VOICE'

- Interactieve Professionaliteit en Kennisconstructie: Ponte (2003)
- Index voor Inclusie: Werken aan leren en participeren op school (Booth & Ainscow)
- OW als: 'A Field Guide to Possibility Land': O'Hanlon & Beadle (1996)
- Interior Authenticity: Hadfield & Haw (2001)
- Articulating Opinions: Needham (2004)
- Organiseren van 'Stem': Freire (1995)
- Taal is 'onzichtbaar': Littrell & Peterson (2005)

Kunst Project ` Genseler

3. Samenwerkend onderzoeken

- Medewerkers ONDERZOEKEN HUN EIGEN PRAKTIJK om deze te verbeteren
- Systematische dataverzameling met terugblik op 'bepaald aspect van lesgeven'
  - samen met leerlingen als informatiebron en medeonderzoeker
  - samen met collega's en ouders
- Als instrument om schoolontwikkeling inhoud en structuur te geven

praktijkgericht onderzoek

Context onderzoek

- School voor Praktijkonderwijs 't Genseler - Onderbouw**
- Leeftijd leerlingen: 13 t/m 16 jaar**
- OB-team voert praktijkonderzoek uit met leerlingen**
- 14 OB-teamleden doen actieonderzoek in 10 OB-groepen = 135 leerlingen naar verschillende probleemsituaties in de dagelijkse praktijk**
- Leerlingen zijn medeonderzoekers: doel is om praktijk van alledag te verbeteren**
- Team: getraind in oplossingsgerichte aanpak**
- kwesties worden oplossingsgericht met leerlingen gecommuniceerd**
- Organisatie: intervisie – en feedbackbijeenkomsten**

Vanuit ervaring / dilemma / verlegenheidsituatie in het professionele handelen

Leren - eigen leren vormgeven:

betekenis geven, bewustwording, waarderen, alternatieven zoeken,
uitproberen

Reflecteren in samenhang

Samenwerkend onderzoeken

Onderzoek: eigen onderzoeksvraag vormgeven

vraagstelling, conceptueel model, dataverzameling, data-analyse,
conclusies, aanbevelingen, discussie

Leren	Reflecteren in samenhang	Onderzoeken N=1 (gevalsstudie)
--------------	-------------------------------------	--

Onderzoeksactiviteiten 't GENSELER 2004-2007

- **Training in Oplossingsgericht Werken**
  - 8 stappen-dans met leerlingen/ouders/enz.
- **Logboek bijhouden**
- **103 'Stand van Zaken' kaarten:** *zie voorbeeld*
- **3 Video opnames**
- **15 Interviews**
- **12 Intervisies:** van grote naar 2 kleine groepen (critical friends)
- **Studiedag deelname Tilburg**
- **Conferentie deelname PRAR - Utrecht**
- **EBTA Conferentie deelname Krakow - Polen**
- **4 werkmiddagen OB-BB 2006-2007**

OSG 't Genseler - School voor Praktijkonderwijs

Motto: 'Doe meer van wat werkt'

8 stappen-dans: ik heb de volgende stap(pen) gezet in mijn oplossingsgerichte gespreksvoering

Ik heb gegevens verzameld met leerlingen over een kwestie: geef je concrete informatie hieronder ...

Ik heb met kritische vrienden/collega's over A en B gesproken ... Ja/Nee

SVZ-kaart

Resultaat: Wat heeft me dit opgeleverd?

Welk effect merk of zie ik in mijn dagelijkse praktijk: wat is er anders, wat valt me op ten aanzien van ...

Houding : motivatie, begrip, behulpzaamheid, participatie, enz.

organisatie: gemaakte afspraken, inzet van leerlingen zelf, de leerlingenraad, specifiek activiteiten, enz.

Inzicht ten aanzien van je handelen: wat wil je of ga je (nu nog vaker) doen?

Inzicht ten aanzien van je houding naar leerlingen toe:

Wat wilden jij en je leerlingen bereiken?

Hoe heb je het formuleren van het gezamenlijke doel met een leerling of met een Groep concreet aangepakt?

Met welke concrete ideeën, oplossingen komen je leerlingen of komt de groep?

EXPERIMENT/TERUGKOPPELING/GEZAMELIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

Video - opname

OSG
Hengelo

vestiging 't Gensele

praktijkonderwijs

PROJECTIEN VAN DEZE
ORGANISATIE WORDEN
MEDEGEFINANCIERD DOOR HET
EUROPEES SOCIAAL FONDS

van Europese Structuurfondsen en het Europees Sociaal Fonds
financierd door het Regionaal Bestuur

4. Onderzoekresultaten *leerlingen*

- Ervaring om expert te zijn van eigen leven
- Denken na over competenties, kwaliteiten, mogelijkheden en communicatie
- Ze staan op een platform waar ze hun mening, hun visie inbrengen
- Leerling is 'change agent': reflecteert op waar hij naar toe wil en hoe hij dat kan bereiken
- werkwijze versterkt de motivatie – authenticiteit
- arbeidstoeleiding
- Voelt zich gehoord en is co-constructor van het curriculum

Onderzoekresultaten *leerkrachten*

- * Ontwikkeling van 'reflective practitioner'
- * Voortgang intervisie met collega's
- * Doelen stellen *delen*: wiens doelen?
- * Oplossingen vanuit leerlingperspectief als bron ...
- * Ontwikkeling van oplossingsgericht werken in een lerende organisatie: OB - BB
- * Transfer van OW in het stage- en werkveld
- * Minder escalaties en meer gemotiveerde II.

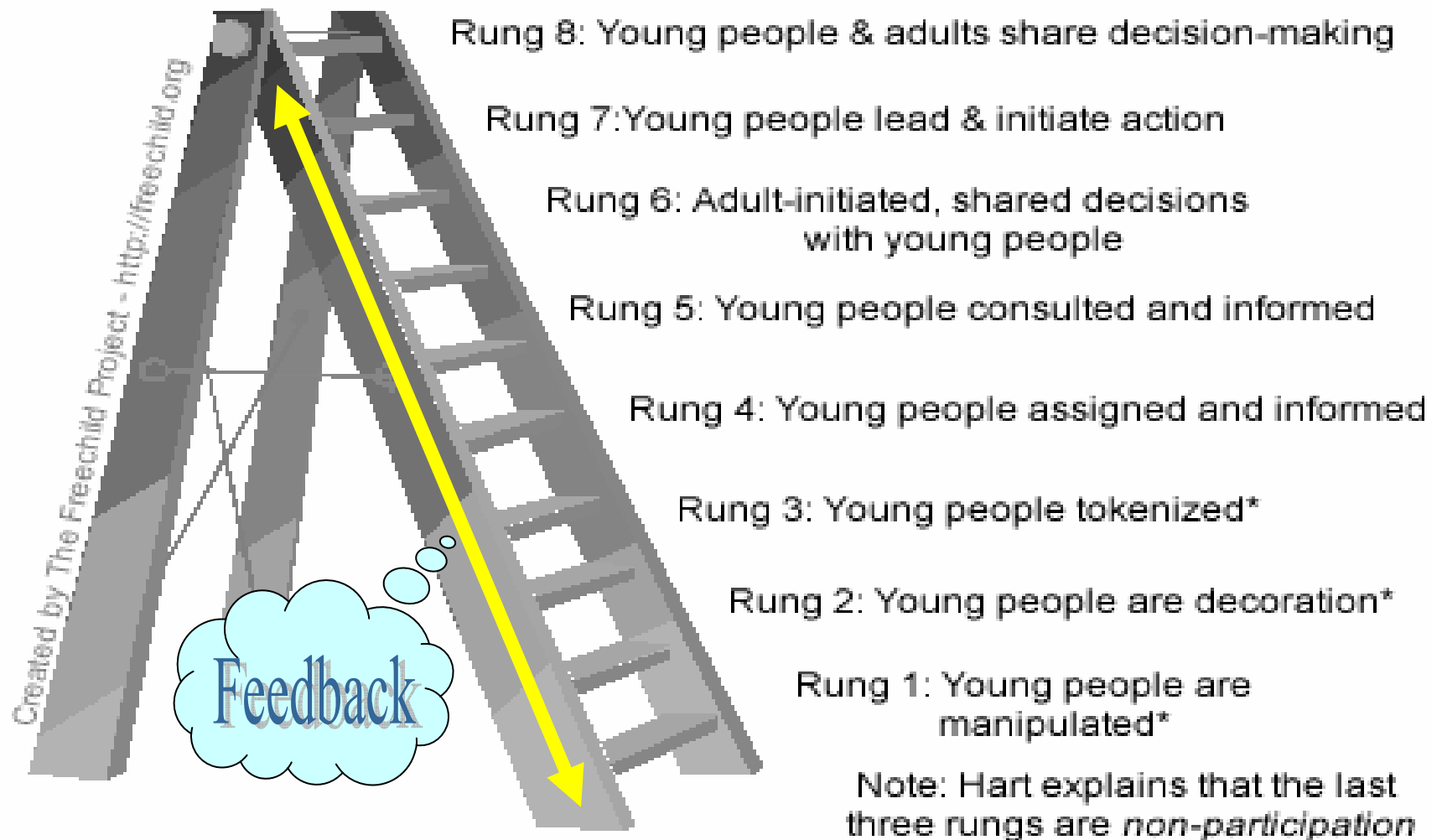

STADIA van participatie – 'stem'

- ⌘ **Lichamelijk aanwezig zijn op school**
- ⌘ **Betrokken zijn in schoolactiviteiten**
- ⌘ **Betrokken zijn in de formele besluitvorming in school**
- ⌘ **Initieren, beslissen en uitvoeren van activiteiten in school en daarbuiten**

flowchart

Roger Hart's Ladder of Young People's Participation

Adapted from Hart, R. (1992). *Children's Participation from Tokenism to Citizenship*. Florence: UNICEF Innocenti Research Centre.

Voorlopige conclusies ...

- Belang van samenwerking: Leerlingen als bron van informatie voor curriculum ontwikkeling
- Overtuigingen: 'Stem' van leerlingen belangrijk
- Van bron naar medeonderzoekersrol bij leerlingen
- AO en OW als 'a way of life' (prof.attitude)
- Ontwikkeling op 3 niveaus van professionaliteit
- Implicatie voor de structuur en cultuur van de lerende organisatie - leeromgeving
- Verankering en voortgangsactiviteiten
  - * 2006-2007: 4 werkmiddagen OB en BB
  - * werkmiddag 2008: finale resultaten en conclusies

Literatuur ...

- Fullan, M., *Leading in a Culture of Change*, 2001
- Baarda, De Goede, Teunissen, *Basisboek kwalitatief onderzoek*, 2001
- Wenger, McDermott, Snyder: *Cultivating Communities of Practice*, 2002
- Ponte, P. *Onderwijs van eigen makelij*, 2002
- Harinck, F., *Basisprincipes praktijkonderzoek*, 2006
- Kallenberg, T., e.a.: *Ontwikkeling en Onderzoek, Een handreiking voor leraren*, 2007
- Swet, van J., Ponte, P., Smit, B., *Postgraduate programmes as platform: a research-led program*, 2007

- De Jong, P. & Berg, I. K.: *De kracht van oplossingen*. Lisse, 2001
- Durrant, M.: *Creatieve oplossingen bij gedragsproblemen op school*, 2001
- Jackson, P. en McKergow, M.: *Oplossingsgericht denken*, 2002
- Cauffman, L., *Oplossingsgericht Management en Coaching*, 2002
- Berg, I.K., Szabo, P., *Oplossingsgericht coachen*, 2006
- Durrant, M., *Oplossingsgericht werken met jongeren en hun ouders*, 2006
- Furman, B.: *Kids' Skills*, 2006

<http://www.teacherresearch.net/>

5. Discussie

